

LIBERAAL CHRISTENDOM

In januari verscheen onder redactie van Rick Benjamins, Wouter Slob en Jan Offringa bij Skandalon een boek met deze titel. Het is de weerslag van een reeks gesprekken van een groep theologen uit de VVP en Op Goed Gerucht, die zich afficheert als 'Relivant'. Wij mochten het concept lezen om het in dit nummer van *VrijZinnig* te bespreken. Met genoeg!

door Annemieke van der Veen en Wim Wattel

Onbevangen, maar goed geoutilleerd op weg...

Beste Annemieke,

Vind je het een idee om dit in een heen-en-weer-vorm van wederzijdse e-mails te doen? Misschien kunnen we op die manier een beetje spanning opbouwen zonder al te veel van de inhoud weg te geven.

– Ja Wim, daar heb ik zin in. En het lijkt me leuk en levendig om heen en weer te mailen. Morgen lezen!

– Annemieke, in het woord vooraf geven de schrijvers aan hoe ze tot dit boek gekomen zijn en wat ze van plan zijn. Ze hebben de naam 'Relivant' goed gekozen vind ik, want ze zijn van mening dat 'religie en godsdienst raken aan wezenlijke zaken van het menselijk bestaan', ook in een seculiere context. Hun doel die relevantie te laten zien spreekt me erg aan; ik ben benieuwd hoe ze het gaan verwezenlijken! Frappant trouwens dat het boek eindigt met een vertrekpunt! Een 'open eind' optima forma. Natuurlijk kon ik het niet laten om dit vertrekpunt, na het woord vooraf, toch maar eerst te lezen. Maar de suggestie is natuurlijk om eerst de afzonderlijke bijdragen te lezen om vervolgens te zien of je je in het vertrekpunt kunt vinden. Het boek nodigt dus uit tot verder reflecteren, tot gesprek. Het lijkt me heel geschikt voor gespreksgroepen, vooral ook omdat je de afzonderlijke hoofdstukken los van elkaar kunt lezen.

– In de inhoudsopgave kan je zien dat de 21 hoofdstukken gegroepeerd zijn rond een aantal thema's. Ik zou haast

zeggen de kernthema's van een geloofsbelijdenis. Het gaat om wat geloven is of kan zijn, over God, Jezus en de Geest. Over onze bron, de Bijbel, en over hoe we geloven doen in liturgie en dergelijke. Daarna gaat het over staan in kerk en wereld - met allerlei thema's, waarvan sommige heel actueel, zoals 'Gastvrijheid', over de vluchtelingenproblematiek en de multiculturele samenleving.

Kernthema's van een geloofsbelijdenis

– Behalve voor gespreksgroepen lijkt het me ook een mooi boek als je belijdenis wilt doen - zeker als je die zelf schrijft. Ik ben zeer onder de indruk van het eerste hoofdstuk, dat de vrijzinnige theologie situeert in de theologische ontwikkelingen van de vorige en deze eeuw. Wat het mij bood was een verruimende aanvulling op de theologie die ik 30 jaar geleden leerde: actueler en vrijzinniger. Nu begrijp ik ook hoe die ontwikkeling verliep. Heel waardevol! Stevige kost, dat wel. Is het te lezen als je geen theologie hebt gestudeerd?

– Ja hoor, ik kon het als leek heel goed lezen. Met name ook door de vele verwijzingen is het een prachtig overzicht van de huidige stand van zaken. Je zou dit hoofdstuk ook heel goed pas achteraf kunnen lezen, om alles nog eens op een rijtje te krijgen. Een puntje van kritiek heb ik trouwens bij de titel, maar ik weet zo gauw geen betere. Het woord ‘liberaal’ zet me op het verkeerde been, omdat het zo politiek geladen is. Simpelweg ‘Open geloven’ misschien? Het lijkt me dat dat de lading goed zou dekken. Geloven is een activiteit, iets van jezelf, terwijl het woord christendom een meer afstandelijke, objectiverende gevoelswaarde heeft. Rick Benjamins zegt het zelf heel kernachtig: ‘Geloof is geen leer’! Ik lees verder...

Hoofdstukken

– Ik kon het niet laten om eerst de artikelen van Alke en Klaas (onze mede-redactieleden) te lezen, zomaar midden in het boek. Klaas’ moeite met het ‘adresseren’ van een gebed is heel herkenbaar. Wat moet je, als je geen persoonlijk godsbeeld hebt? Maar met zijn opmerking dat we ‘de gevouwen handen moeten laten wapperen’ sluit hij heel goed aan bij het vertrekpunt. En Alke betoogt, in haar hoofdstuk ‘de Bijbel als gesprekspartner’, dat het gesprek-zijn al in de Bijbel zelf begint: ‘De Bijbel organiseert zijn eigen tegenspraak. Tegenstrijdigheden zijn geen fouten in de tekst, maar uitdagingen aan de lezer om zelf

De vraag is in welke God we willen geloven

te oordelen. De vraag is in welke God we willen geloven,’ schrijft ze. Wat voor uitdaging wil je als gespreksgroep nog meer?

– De geopende Bijbel laten wapperen, zou ik zeggen. Het andere hoofdstuk over ‘de Bijbel als woord van God’ zou ik in een kring erbij lezen – ze vullen elkaar aan en bevragen elkaar.

– Heel praktisch - ‘Geloven en geweld’ (door Wilhelm Lagrouw): De laatste tijd intrigeert me in de aanpak van de problemen met IS dat men i.h.a. kiest voor bestrijding van geweld met (zogenaamd proportioneel...) tegengeweld. Dit hoofdstuk laat een ander geluid horen. Het komt van een god die je voor je karretje kunt spannen via het veelgebruikte zondebokmechanisme terecht bij een insteek van morele onverschrokkenheid. Ik denk aan Angela Merkel. – En ik aan de doopsgezinde opvattingen over geweldloosheid, daar had best naar verwezen kunnen worden.

– Wilma Hartogsveld geeft me in ‘Vrijheid’ (eindelijk!) een heldere theologische kijk op de vrije-wil discussie, als tegenwicht tegen klassiek en hedendaags ‘wetenschappelijk’ determinisme: Ik markeer haar zin ‘Wie vrij is te kiezen tussen goed en kwaad is voor de keuze en de

gevolgen daarvan zelf verantwoordelijk.’ – In haar hoofdstuk ‘Liefde’ staat ook een mooie zin: ‘... is geen kant en klare handleiding voor ons ethisch handelen in leven van alledag.’ Dat geldt niet alleen voor liefde, maar ook voor veel van de andere ‘wereldse’ thema’s.

Al met al...

... zijn we heel blij met deze uitgave! De auteurs zijn uitstekend in hun opzet geslaagd. Natuurlijk zijn er persoonlijke smaakverschillen: hoofdstukken waar je wat minder mee kunt, een gemist thema. Sommige zijn nogal strak theologisch, bijvoorbeeld waar het in ‘Geest’ over de triniteit gaat. Daar staat tegenover dat de ‘Geest’ in onze kerken nog wel eens wat ondergewaardeerd wordt; goed dus dat ze zo’n onderwerp niet uit de weg zijn gegaan. En hoe ruim neem je je kader? ‘Seks’ en ‘Creativiteit’ galopperen misschien wat door. Anderzijds, niet voor niets stelt het ‘Vertrekpunt’ dat ‘het christendom als bijzondere notie kent dat God mens geworden is.’ Jezus als mens belichaamde God! Van daar uit zou aan onze lichamelijke misschien nog wat meer aandacht gegeven kunnen zijn. Het hoofdstuk ‘Begrijpen’, door Arne Jonges, neemt misschien wel een sleutelpositie in. Zijn cynische gesprekspartner zet in op de gedachte dat geloofsuitspraken verwijzen naar voor waar aangenomen feiten: ‘Geloof je nu echt...?’ Dit misverstand wordt overtuigend onderuitgehaald. En, zoals elk hoofdstuk, wordt ook dit afgesloten met waardevolle verwijzingen, als bronnen en om verder te lezen.

... een eindoordeel? Een prachtig boek! We hebben maar één advies: lezen, liefst samen met anderen!

Rick Benjamins e.a.: *Liberaal christendom – ervaren, doen, denken*
ISBN 978-94-92183-21-7 zie www.skandalon.nl (op deze website is ook gespreksmateriaal te vinden voor groepen die het boek willen bespreken.)